

MOLIYAVIY BOSHQARUVNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI

Qodirov Tursunboy Oribjonovich

*O'zbekiston respublikasi bank-moliya
akademiyasi magistranti.*

Ilmiy raxbar: O. Axmedov

*O'zbekiston respublikasi bank-moliya
akademiyasi dotsenti.*

Annotatsia: Maqolada moliyaviy boshqaruvning samaradorligini oshirish usullari, byudjetni samarali taqsimlash moliyaviy boshqaruvning muhim jixatlari to'g'risida muxim ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: byudjet, moliyaviy boshqaruv, byudjetni rejalashtirish, xarajatlarni nazorat qilish, tejamkorlikni ta'minlash, moliyaviy monitoring va tahlil.

Аннотация: В статье представлена важная информация о методах повышения эффективности финансового управления, эффективного распределения бюджета и важных аспектах финансового управления.

Ключевые слова: бюджет, финансовый менеджмент, бюджетное планирование, контроль затрат, обеспечение экономии, финансовый мониторинг и анализ.

Abstract: The article provides important information on methods for improving the efficiency of financial management, effective budget allocation, and important aspects of financial management.

Keywords: budget, financial management, budget planning, cost control, ensuring savings, financial monitoring and analysis.

КИРИШ

Samarali moliyaviy boshqaruv oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy holatini yaxshilashga yordam beradi. Bunga quyidagi usullar yordamida erishish mumkin:

Byudjetni samarali taqsimlash moliyaviy boshqaruvning muhim jihatidir. Bu ta'lim muassasasining faoliyatini maksimal samarali tashkil etish uchun kerak:

- *Byudjetni rejalashtirish:* Har bir bo'lim va faoliyat turi uchun alohida byudjet ajratish. Masalan, o'quv jarayoniga ajratiladigan mablag', ilmiy tadqiqotlar uchun mablag', talabalar va o'qituvchilarni rag'batlantirish uchun ajratilgan mablag'.

- *Prioritetlar va ehtiyojlarni aniqlash:* Byudjetni taqsimlashda muassasaning dolzarb ehtiyojlari va ustuvor yo'nalishlarini hisobga olish, masalan, ilmiy-tadqiqot faoliyati yoki yangi ta'lim texnologiyalarini joriy etish.

Xarajatlarni nazorat qilish

Xarajatlar bo'yicha nazoratni kuchaytirish, keraksiz yoki samarali bo'lmagan xarajatlarni kamaytirish muhimdir:

- *Tejamkorlikni ta'minlash*: Oliy ta'lim muassasasida xarajatlar bo'yicha qat'iy nazorat o'rnatish. Masalan, energiya resurslaridan foydalanishni optimallashtirish, materiallardan samarali foydalanish.

- *Samarasiz xarajatlarni bartaraf etish*: Xarajatlarni monitoring qilish va ularni samarali boshqarish uchun har bir bo'lim va xizmat ko'rsatuvchilar tomonidan mablag'lar ishlatilishini tahlil qilish.

Moliyaviy manbalarni diversifikatsiya qilish

Moliyaviy manbalarni turli yo'llar bilan diversifikatsiya qilish muassasa barqarorligini ta'minlaydi:

- *Tijoratlashtirish*: Ta'lim muassasasi o'z xizmatlarini tijoratlashtirish orqali qo'shimcha daromad olish, masalan, o'quv kurslari, seminarlar yoki ilmiy tadqiqotlarni sotish.

- *Grantlar va homiylik*: Grantlar, davlat va xususiy sektordan ajratiladigan mablag'lar, hamda ilmiy va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlovchi homiyliklarni jalb qilish.

- *To'lov-kontrakt tizimi*: Talabalar uchun to'lov-kontrakt asosida o'qishga qabul qilishni rivojlantirish.

Daromadlarni oshirish

Oliy ta'lim muassasasi o'z daromadlarini oshirish uchun turli iqtisodiy mexanizmlardan foydalanishi mumkin:

- *Tijoratlashtirilgan kurslar va xizmatlar*: Oliy ta'lim muassasasi o'quv kurslari, tayyorlov dasturlari va boshqa xizmatlarni tijoratlashtirish orqali qo'shimcha daromad olish.

- *Ilmiy va innovatsion faoliyat*: Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni tijoratlashtirish, patentlar olish va yangi texnologiyalarni bozorga chiqarish.

Moliyaviy monitoring va tahlil

Moliyaviy boshqaruvning samaradorligini oshirishda nazorat va tahlil qilish juda muhim:

- *Moliyaviy ko'rsatkichlar monitoringi*: Oliy ta'lim muassasasining moliyaviy ko'rsatkichlarini, masalan, daromadlar, xarajatlar, foyda va zararlarni doimiy ravishda tahlil qilish.

- *Samarali strategiyalarni ishlab chiqish*: Olingan ma'lumotlar asosida moliyaviy boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirish.

Moliyaviy boshqaruv va ta'lim tizimi samaradorligi.

Moliyaviy boshqaruvning samaradorligi ta'lim tizimining umumiy samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi:

- *Ta'lim sifatining oshishi*: Moliyaviy resurslarning samarali taqsimlanishi va boshqarilishi ta'lim sifatini yaxshilashga yordam beradi. Masalan, o'quv materiallarini yangilash, ilmiy-tadqiqotlarni rivojlantirish va o'qituvchilarni malakali tayyorlash.

- *Infratuzilma va texnologiyalarni rivojlantirish*: Moliyaviy boshqaruv resurslarini samarali taqsimlash orqali ta'lim muassasasining infratuzilmasini yangilash, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va o'quv jarayonlarini yanada samarali qilish imkonini beradi.

- *Talabalar va xodimlar uchun rag'batlantirish*: Moliyaviy boshqaruv ta'lim tizimida talabalar va xodimlarni rag'batlantirish tizimini yaratishga yordam beradi. Oliy ta'lim muassasasi o'qituvchilarni mukofotlash, stipendiyalarni taqdim etish va innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash orqali talabalar va o'qituvchilarni rag'batlantiradi.

Moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar.

- *Moliyaviy shaffoflikni oshirish*: Moliyaviy boshqaruv tizimida shaffoflikni ta'minlash, xarajatlar va daromadlar haqida aniq ma'lumotlarni taqdim etish.

- *Uzoq muddatli moliyaviy strategiya ishlab chiqish*: Oliy ta'lim muassasasi uchun uzoq muddatli moliyaviy strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish, yangi moliyaviy manbalarni izlash.

- *Texnologiyalarni rivojlantirish*: Raqamli texnologiyalar va avtomatizatsiya orqali moliyaviy boshqaruv jarayonlarini yanada samarali qilish.

XULOSA

Moliyaviy boshqaruv oliy ta'lim muassasasining barqaror faoliyatini ta'minlash uchun zarur bo'lgan asosiy mexanizm hisoblanadi. Samarali moliyaviy boshqaruv orqali ta'lim muassasasi o'zining moliyaviy holatini yaxshilaydi, resurslardan maksimal darajada foydalanadi va ta'lim sifatini oshiradi. Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish uchun aniq rejalashtirish, tahlil qilish va monitoring qilish zarur.

ADABIYOTLAR:

1. **"Boshqaruv tizimlarini modernizatsiya qilishda innovatsion yondashuvlar"** / A. Oripov. Ilmiy maqola, Oliy ta'lim va innovatsiyalar, 2022.
2. **"Oliy ta'limda iqtisodiy boshqaruv: Nazariy va amaliy jihatlar"** / J. Komilov, Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy boshqaruvi, Tashkent, 2021.
3. **"Ta'lim tizimlarida boshqaruvning innovatsion modellari"** / F. Sultonova, Ta'limni boshqarish va uning samaradorligi, Tashkent, 2022.
4. **"Strategik rejalashtirish: Oliy ta'lim muassasalarida metodologiya va amaliyot"** / A. Bazarov, Yangi boshqaruv metodlari, Tashkent, 2020.
5. **"Yuqori ta'lim muassasalarining boshqaruv tizimini soddalashtirish"** / M. Rajabov, Iqtisodiy boshqaruv, Tashkent, 2019.
6. **"Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy boshqaruv va uning samaradorligi"** / Z. Karimova, Oliy ta'lim va moliyaviy boshqaruv, Tashkent, 2020.
7. **www.edu.uz** – O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi rasmiy sayti.